



Castell de Cervelló

Cervelló

Ubicació

Comarca:	Baix Llobregat
Lloc/Adreça:	Carretera de Santa Maria
Emplaçament	Aixecat en un punt estratègic amb un ample domini visual de la vall del Llobregat, a l'antic camí de l'Ordal, dalt d'un esperó sobre la vall de Can Sala (antigament vall de Santa Creu)
Alçada:	269,53

Coordenades:

Latitud:	41.387713900402
Longitud:	1.959553
UTM Est (X):	413011
UTM Nord (Y):	4582320

Classificació

Número de fitxa	08068 - 3
Àmbit:	Patrimoni immoble
Tipologia	Conjunt arquitectònic
Estil / època:	Medieval Modern
Segle	XI - XVIII
Estat de conservació	Dolent
Notes de conservació:	L'acció destructiva de diversos elements naturals i les mateixes accions humanes, al llarg del pas del temps, així com les diverses intervencions bèl·liques que va patir el conjunt, han destruït una gran part de les edificacions. Només queda com a vestigi important, tot i que ensorrat especialment a l'interior, la torre. Entre els anys 2010-2011 es va dur a terme una rehabilitació integral i excavació arqueològica del conjunt del castell. En l'actualitat, l'edifici que correspon amb l'antiga capella, es troba relativament cuidat i tancat amb porta i clau. Les parets en general estan conservades en l'àmbit de dues o tres filades, excepte en algun lloc que conserven la coberta. Se li ha fet una coberta provisional i aixecat els murs. Actualment, estan en marxa campanyes estacionals d'excavació

arqueològica amb la consolidació i protecció corresponent de les restes trobades.

Protecció	Legal
Tipus de protecció:	BCIN
Europea – Atributs inspire:	National Monument Record – Defensa
Observacions protecció:	BCIN 680-MH-EN Pla Especial i catàleg del patrimoni arquitectònic i ambiental de Cervelló, 2017. PEPAAC – ph-72
Data aprovació:	dj., 05/05/1949 - 12:00
Número inventari	IPAC 764
Generalitat i altres inventaris	
Accés	Fàcil
Ús actual:	Científic/Lúdic/Cultural
Titularitat	Pública
Titular:	Ajuntament de Cervelló
Fitxes associades:	
	<u>Església de Santa Maria de Cervelló</u>
	<u>Jaciment arqueològic sota del castell de Cervelló</u>
	<u>Capella del castell de Cervelló</u>
	<u>Jaciment arqueològic del castell de Cervelló</u>
Autoria de la fitxa	Juana María Huélamo Gabaldón - Kuanum
Data de registre de la fitxa:	dg., 03/12/2023 - 19:34

Descripció

El castell està format per dos recintes situats en una penya aïllada, gran i elevada. Té una planta estreta i allargada, amb orientació aproximada sud-oest / nord-est, i es troba protegit per espadats naturals. L'entrada principal a la fortificació està situada a la banda de ponent.

Les construccions es distribueixen en dos recintes: el superior (sobirà) i l'inferior (jussà). Aquests dos recintes ocupen les dues plataformes superiors de l'elevació i estan separats per un desnivell de 15 m.

El recinte superior, el sobirà, està tancat per una muralla. Té una planta allargada amb l'entrada a ponent, la ubicació més accessible i més ben defensada. Aquest recinte presenta una porta o poterna molt deteriorada, protegida per un mur amb contraforts, i les parets de la torre o baluard de ponent. S'han conservat les parets de tramuntana, migdia i ponent, i a llevant hi ha una torre massissa de planta lleugerament trapezial i una mica atalussada. Les dues torres estaven connectades per panys de muralla.

A la plataforma inferior es troba el recinte jussà, on es poden veure restes de la capella del castell, encara que s'ignora a quin sant està dedicada. Aquesta capella és un petit edifici rectangular amb un absis marcat només a l'interior per un parell d'arcosolis. Malgrat la caiguda de la volta, sembla que aquesta era apuntada, i a l'arrencada d'aquesta hi ha una línia d'impostes en cavet. L'entrada original estava a ponent, però actualment hi ha un gran forat, així com a la paret de l'absis. L'aparell de construcció està format per carreus grans, ben treballats, característics del romànic. Les ruïnes d'aquesta capella han estat restaurades i protegides.

Al mateix recinte inferior del castell hi ha una sala amb una volta apuntada, parcialment conservada, altres edificacions amb identificació complicada, alguns dipòsits i una cisterna rodona esculpida a la roca matriu. També hi havia el barri del castell tancat per una muralla, una àrea que ha estat objecte d'excavacions arqueològiques en anys recents (Pagès, 1992).

El gruix de l'edificació està fet amb pedra sorrenca de la zona.

Observacions:

Forma part del conjunt monumental Castell de Cervelló.

Història

A causa del pas de la història és difícil reconèixer cronològicament les diferents restes i elements estilístics per a fer-ne una identificació històrica acurada (segles IX a XIV).

El Castell de Cervelló, amb els seus orígens documentats l'any 904, constitueix una peça clau en la història no només de Cervelló, sinó de tot el territori circumdant.

El castell és esmentat per primera vegada l'any 904, en una donació del comte Guifré II de Barcelona al monestir de Sant Cugat. Aquest castell era utilitzat com a residència pel comte en aquell temps i posteriorment apareix citat en altres documents. Malgrat les afirmacions sense verificació, es diu que aquest castell, juntament amb el de Montcada, va evitar ser pres pels sarraïns i va sobreviure a la campanya d'Almansor el 985, fins i tot oferint refugi als habitants de Barcelona. En aquell temps, el comte Guifré Borrell, resident al castell, va consolidar la seva connexió amb el monestir de Sant Cugat mitjançant diverses donacions.

L'any 992, els comtes Ramon Borrell de Barcelona i Ermengol I d'Urgell van vendre la fortalesa, juntament amb les seves rendes i beneficis, a Ènnec Bonfill, del llinatge dels Cervelló. A partir d'aquell moment, el castell va servir com a seu de la família Cervelló i de la baronia associada.

Durant el segle XIII, els Cervelló van enfrontar-se a la monarquia, i el 1224, en l'època de Guillem I de Cervelló, Jaume el Conqueridor va assetjar el castell durant tretze dies abans de prendre'l. El 1230, es va consagrar novament l'església de Sant Esteve, probablement després d'una reconstrucció causada pel setge.

Guillem II de Cervelló es va enfrontar novament al monarca, la qual cosa va provocar un empobriment de les terres. En un episodi posterior, el 1274, el successor de Guillem II, Guerau VII de Cervelló, es va revoltar de nou contra el poder establert. Finalment, el 1297, Guerau VII va decidir vendre la baronia a Jaume el Just per una suma de 130.000 sous. Aquesta transacció va marcar un punt d'inflexió en la història del castell i les seves terres associades.

El 1309, Jaume el Just va intercanviar el castell amb Sibil·la de Pallars per altres propietats, esmentant-se que estava gairebé en ruïna. El 1382, Guillem Ramon de Montcada i de Peralta va intercanviar les baronies de Cervelló i Sant Vicenç dels Horts per altres propietats amb Pere II d'Urgell.

El 1411, Arnau de Ballester va adquirir les baronies de Sant Vicenç dels Horts i Cervelló. Es va fortificar el 1462 i va tenir un paper militar fins al 1714. La guerra de Successió va deixar la seva empremta al Castell de Cervelló, ja que va ser abandonat i destruït durant aquest conflicte. Així, les tropes filipistes sota el comandament del duc de Populi ordenen la demolició d'aquesta fortalesa, tot i que ja es trobava abandonat.

Des d'aleshores, el castell ha estat abandonat i el pas del temps l'ha anat deteriorant, especialment durant la Guerra Civil Espanyola.

Entre els anys 2010-2011, el conjunt monumental del castell va ser restaurat i consolidat per fer-lo visitable. Durant aquesta restauració, es van realitzar diverses intervencions arqueològiques que van posar al descobert les estructures originals del conjunt defensiu, incloent-hi una ocupació durant l'edat del bronze.

Bibliografia

AMB (2016) Text refós del pla especial i catàleg del Patrimoni Arquitectònic i Ambiental de Cervelló. S.Ll. Àrea Metropolitana de Barcelona.

AINAUD DE LASARTE, Joan, dir. (1992) Catalunya Romànica. El Barcelonès. El Baix Llobregat. El Maresme.

ARXIU DGPC - Palau Moja

BOLÒS, J.; PADILLA, I.; PAGÈS, M. (1980) "La necrópolis de tombes antropomorfes de Santa Maria de Cervelló", Quaderns d'Estudis Medievals, Barcelona, núm. 2 pp. 67-80.

CAMPOS MASIP, Jaume; FOLCH MOLDES, Raimon; MONTSERRAT MAJÓ, Ignasi (2019). Cervelló Subterrani. Coves, avencs i mines de Cervelló. Ajuntament de Cervelló.

CATALÀ ROCA, Pere et al. (1990) Els castells catalans. Vol. 1. Barcelona: Rafel Dalmau Editor.

PAGÈS, Montserrat (1992) *Castell de Cervelló*. Catalunya Romànica. Vol. XX. Enciclopèdia Catalana. Barcelona: Enciclopèdia Catalana.

Enllaços d'interès:

[Cercador de l'Inventari del Patrimoni Arquitectònic de Catalunya](#)





